

24.6.

Herran Edelläkävijän Johannes Kastajan syntymä

Herran Edelläkävijä

Edelläkävijä tarkoitta sanansaattajaa, joka ilmoittaa merkkihenkilön olevan tulossa. Pyhä Johannes Kastaja kävi Kristuksen edellä ja valmisti tien Herralle. Evankelista Markus kertoo hänestä näin:

Profeetta Jesajan kirjassa sanotaan:

– Minä lähetän sanansaattajani sinun edelläsi, hän raivaa sinulle tien.

Ääni huutaa autiomaassa: »Raivatkaa Herralle tie, tasoittakaa hänelle polut!»

Ja näin tapahtui. Johannes Kastaja julisti autiomaassa, että ihmisten tuli kääntyä ja ottaa kaste, jotta synnit annettaisiin heille anteeksi. Hänen luokseen tuli paljon väkeä Jerusalemista ja joka puolelta Juudeaa. He tunnustivat syntinsä, ja Johannes kastoi heidät Jordanissa.

Johanneksella oli yllään kamelinkarvavaate ja vyötäisillään nahkavyö, ja hänen ruokanaan olivat heinäsirkat ja villimehiläisten hunaja. Hän julisti: »Minun jälkeeni tulee minua väkevämpi. Minä en kelpaa edes kumartumaan ja avaamaan hänen kenkiensä nauhoja. Minä olen kastanut teidät vedellä, mutta hän kastaa teidät Pyhällä Hengellä.»

Mark. 1:2–8

Pyhän Johannes Kastajan elämä evankeliumeissa

Mark. 1:2–8, 6:14–29
Matt. 3:1–16, 11:1–19, 14:1–12
Luuk. 1:5–25, 39–80, 3:1–20, 7:18–35, 9:7–9
Joh. 1:19–34, 3:22–26

Johannes Kastajan isä Sakarias oli Jerusalemin temppelin ylipappi. Apokryfisessä Jaakobin protoevankeliumissa kerrotaan hänen murhastaan (luvut XXII–XXIV).

Kristus viittaa tähän verityöhön Matteuksen evankeliumissa tuomitessaan fariseuseusten ulkokultaisuuden:

»Voi teitä, lainopettajat ja fariseukset! Te teeskentelijät! Te rakennatte profeettojen haudoille muistomerkkejä, te koristelette vanhurskaiden hautakiviä ja sanotte: 'Jos me olisimme eläneet isiemme aikana, emme olisi heidän kanssaan tahranneet käsiämme profeettojen vereen.' Näin te kuitenkin itse tunnustatte olevanne niiden jälkeläisiä, jotka murhasivat profeetat. Jatkakaa toki isienne tapaan, kunnes mitta on täysi! Te käärmeet, te kyykäärmeitten sikiöt! Miten te voisitte välttää kadotustuomion?

»Kuulkaa siis: Minä lähetän teidän luoksenne profeettoja, viisaita miehiä ja lainopettajia. Toiset heistä te tapatte ja ristiinnaulitsette, toisia ruoskitte synagogissanne ja ajatte takaa kaupungista toiseen. Näin te tulette syypäiksi kaikkeen viattomaan vereen, joka maan päällä on vuodatettu, hurskaan Abelin verestä ***aina Sakarjan, Barakjan pojan, vereen asti, hänen, jonka te tapoitte temppelin ja alttarin välille****. Totisesti: tämä sukupolvi joutuu vielä vastaamaan tästä kaikesta!*

»Jerusalem, Jerusalem! Sinä tapat profeetat ja kivität ne, jotka on lähetetty sinun luoksesi. Miten monesti olenkaan tahtonut koota lapsesi, niin kuin kanaemo kokoaa poikaset siipiensä suojaan! Mutta te ette tahtoneet tulla. Kuulkaa siis: teidän temppelinne on jäävä asujaansa vaille. Sillä minä sanon teille, että te ette minua tästedes näe ennen kuin sanotte: 'Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimessä!'»

Matt. 23:29–39

Pyhän Johannes Kastaja oli jo äitinsä kohdusta määrätty Jumalan profeetaksi. Vanhurskas Elisabet pakeni pienen poikansa kanssa erämaahan, kun kuningas Herodes käski tappaa kaikki kaksivuotiaat ja sitä nuoremmat pojat Betlehemissä. Vanhempiensa kuoleman jälkeen pyhä Johannes kasvoi erämaassa enkelien suojeluksessa ja liittyi askeettien yhteisöön. Näitä askeetteja kutsuttiin essealaisiksi.

Vanhurskaiden Elisabetin ja Sakariaan muistopäivää juhlitaan 5.9. Herran Edelläkävijän äiti Elisabet oli Neitsyt Marian serkku. Vanhurskaan Elisabetin äiti ja Neitsyt Marian äiti olivat sisaria.

Pyhän Elisabetin hedelmöittymistä juhlitaan 23.9. Tästä yhdeksän kuukauden ja päivän kuluttua juhlitaan Herran Edelläkävijän syntymää (24.6.) Tästä puolen vuoden päästä juhlitaan Kristuksen syntymää (25.12.) Näin kirkkokalenteri sitoo juhlat yhteen, noudattaen pyhien kirjoitusten meille antamaa aikajanaa.

Juhannus

Suomen kielen sana ”juhannus” tulee pyhän Johannes Kastajan nimestä.

Kesäpäivänseisaus

Herran Edelläkävijän syntymän juhla on yksi vanhimmista kristillisistä juhlista, ja sitä juhlitaan kesäpäivänseisauksen läheisyydessä. Kesäpäivänseisaus on ollut jo esikristillisellä ajalla merkittävä juhla-aika, sillä silloin päivä on pisimmillään. Tapana on ollut polttaa tulia ja juhlia aurinkoa ja valoa läpi yön.

Kristinuskon myötä kesäpäivänseisauksesta tuli suuren profeetan ja Herran Edelläkävijän juhla. Kesäpäivänseisauksesta alkaen alkaa auringonvalo vähentyä hiljalleen. Kristityille tämä on viittaus pyhän Johannes Kastajan sanoihin:

Hänen tulee kasvaa, mutta minun vähetä. (Joh. 3:30)

Sanat nähdään viittauksena kristilliseen askeesiin, jossa pyritään luopumaan omasta egosta ja näin tekemään tilaa lähimmäiselle ja Jumalalle. Johanneskaan ei saarnannut saadakseen mainetta itselleen, vaan valmistaakseen ihmisiä Messiaan tuloon.

Kesäpäivänseisauksesta lähtien valo tosiaan hiljalleen vähenee ja pimeä aika pitenee. Talvipäivänseisaus on vuoden pimein hetki, ja sen läheisyydessä juhlimme Kristuksen, Maailman Valon, syntymää. Näin Valo tulee maailmaan ja voittaa taas pimeyden.

Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo. Valo loistaa pimeydessä, pimeys ei ole saanut sitä valtaansa. (Joh. 1:4–5)

Kokot

Vuoden valoisimpana aikana on juhlittu hedelmällisyyttä, sillä luontokin on rehevimmillään. Tulien ja kokkojen polttaminen on kuulunut esikristillisissä kulttuureissa aina vuoden nivelkohtiin. Tuli on kuvannut siirtymää vanhasta uuteen. Sen elinvoima on siirtynyt tuhkan kautta maahan ja savu on kohonnut tuonilmaisiin. Tuli on siis nähty elementtinä, joka yhdistää paitsi menneen ja tulevan, myös taivaan ja maan.

Terveyttä, hedelmällisyyttä ja onnea on turvattu hyppimällä tulen yli. Erityisesti naimaikäiset tytöt ja vastanaineet nuoret parit ovat kulkeneet tulen ympäri ja hypänneet sen yli. Monissa kulttuureissa juhannukseen liittyy edelleen vanhoja ennustaikoja, joilla pyritään povaamaan tulevaa puolisoa.

Maallinen juhannus

Suomessa juhannusta vietetään valon ja keskikesän juhlana, joka ajoittuu 20.–26.6. väliselle lauantaille. Juhannusaatto ja juhannusyönä juhlitaan ”yötöntä yötä”. Suomalaiskansallisiin perinteisiin kuuluvat juhannussaunassa kylpeminen, juhannuskokko ja erilaiset taiat, joilla ennustetaan tulevaa puolisoa.

Myös koivuilla koristeleminen ja tuoreista koivuista tehdyt sauvavihdat kuuluvat suomalaiseen juhannukseen. Tämä on tavallaan toisintoa helluntaista. Nuori koivu symboloi nuoruutta, hedelmällisyyttä ja feminiinisyyttä ja slaavit ovat koristelleet kotinsa koivuilla perinteisesti nimenomaan helluntaina.

» Juhannus

Juhannussalko on suomenruotsalainen rannikkoalueiden perinne. Salko kuvaa laivan mastoa.

Ivan Kupala, Iivananpäivä ja Klidonas

Juhanuksen perinteet ovat hyvin samankaltaisia Karjalassa, Itä-Euroopassa ja Välimeren alueella. Juhannukseen liitetään kaikkialla vesi, tuli ja valo.

Slaavien juhannus on Ivan Kupala. Juhlaan kuuluu vedessä kastautuminen juhannusyönä, mikä viittaa tietenkin Johannes Kastajaan. Suomessa sama ilmenee juhannusaaton saunomisena.

Ivan Kupala on myös kokkojen ja hedelmällisyyden juhla. Kukkaseppeleet viittaavat häihin, ja tästä syystä nuoret tytöt pukeutuvat niihin juhlan aattona. Toisinaan seppele lähetetään juhannusyönä ajelehtimaan virran mukaan, mikä on tapa siunata vettä. Samalla se muistuttaa Jordan-virrasta, missä Johannes Kastaja kastoi ihmisiä.

Karjalassa juhannus on Iivananpäivä. Juhlayönä on poltettu kokkoja, saunottu ja pukeuduttu seppeleisiin. Iivananpäivänä on myös syöty rituaalista puuroa, jota on tarjottu uhrina puille ja maalle.

Kreikassa juhannus on Klidonas. Kylissä kokoonnutaan edelleen kokon ympärille juhlimaan. Nuoret hyppäävä tulen yli ensin, ja vanhempi väki myöhemmin, kun liekit pienenevät. Tuhka ripotellaan hedelmä- ja oliivipuiden juurelle turvaamaan satoa.

Pyhän Johannes Kastajan syntymän juhla on yksi kolmesta keskisuuresta juhlasta, joilla on yhden päivän jälkijuhla. Toiset kaksi ovat pyhien Pietarin ja Paavalin päivä (ks. 29.6.) ja pyhän Johannes Kastajan mestauksen juhla (ks. 29.8.)

Pyhän Johannes Kastajan syntymän jälkijuhlaa vietetään 25.6.

Räiskäleet ja muurinpohjaletut ovat juhannuksen perinneruoka. Tämä johtuu niiden muodosta ja väristä. Kellertävä, pyöreä lettu muistuttaa aurinkoa. Juhannuksena valo hallitsee pimeyttä.

Herran Edelläkävijä kuvataan ikoneissa usein enkelinä, sillä kreikan kielen sana angelos tarkoittaa sekä sanansaattajaa, että enkeliä. Lisäksi pyhä Johannes eli erämaassa enkelielämää ja häntä kunnioitetaan askeettien esikuvana.

Vinkkejä juhannuksen viettoon kotona

Kun vietät juhannusta suomalaisen kalenterin mukaan, älä unohda juhlistaa myös Herran Edelläkävijä syntymän juhlaa 24.6.

Sauno ja/tai pulahda järveen tai mereen.

Polta ulkotulta juhlayönä.

Tee kukkaseppele. Voit pitää sitä päässäsi tai koristaa sillä ikonin. Juhlan päätteeksi voit laskea sen virran vietäväksi.

Syö muurinpohjalettuja.

Kuva: Pixabay/ AlbertoUGANELLI

Juhannukseen kuuluu yrttien keruu. Monet lääkekasvit kukkivat keskikesällä ja niitä on käytetty ennustaioissa, sekä punottu seppeleisiin.

Rautayrttiä on pidetty pyhänä kasvina esikristillisenä aikana. Muun muassa persialaiset, egyptiläiset ja roomalaiset ovat käyttäneet rautayrttiä rituaaliseen puhdistautumiseen, sekä auringon tervehtimiseen.

Mäkikuisma yhdistetään juhannukseen, jolloin sitä on kerätty lääkekasviksi. Mäkikuismalla on myös koristeltu ikoneita pyhän Johannes Kastajan syntymän juhlana. Englanniksi mäkikuisma on Saint John´s Wort.

Herran profeetan ja edelläkävijän pyhän Johannes Kastajan syntymä - Suomen ortodoksinen kirkko

Kääntykää, tehkää parannus!

Johannes Kastaja oli viimeinen vanhan liiton profeetta, joka ennusti Messiaan tulosta. Hänen asemansa oli sikäli täysin poikkeuksellinen suhteessa muihin profeettoihin, että päinvastoin kuin muut profeetat, Johannes Kastaja sai itse nähdä Kristuksen ja osoittaa tämän kansalle.

Kuva: PxHere

Herran Edelläkävijä on ääni, joka huutaa autiomaassa. Matteuksen evankeliumin mukaan hänen julistuksensa alkaa sanoilla:

Kääntykää, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle! (Matt. 3:2)

Kun Johannes oli vangittu, aloitti Kristus oman julkisen työnsä. Markuksen evankeliumin mukaan se alkoi hyvin samankaltaisesti. Kristus julisti:

Aika on täyttynyt, Jumalan valtakunta on tullut lähelle. Kääntykää ja uskokaa hyvä sanoma*!* (Mark. 1:15)

Raamatun profeetat usein ennustivat tulevia tapahtumia. He ennustivat myös Messiaan. Profetointi Vanhassa testamentissa tarkoittaa kuitenkin ensisijaisesti Jumalan valtakunnan julistamista, ei tulevaisuuden povaamista. Profeettojen epäkiitollinen tehtävä oli osoittaa kansalle heidän syntinsä ja varoittaa siitä, mitä oli tuleva, jollei kansa kääntyisi pois pahoilta teiltään ja katuisi.

Mitä tarkoittaa kääntymys?

Ortodoksisessa perinteessä synnistä puhutaan monin vertauskuvin. Joskus syntiä verrataan harhalaukaukseen ja maalin ohi ampumiseen. Emme välttämättä tarkoita ampua harhaan, mutta taitomme eivät riitä siihen tarkkuuteen, mitä maaliin osuminen vaatii. Tällöin tarvitsemme lisää harjoitusta.

Kääntyminen taas viittaa katumukseen. Kreikan kielen katumusta tarkoittava sana ”metanoia” (μετάνοια) on sanatarkasti mielenmuutos. Kun mielemme muuttuu, pyrimme sen seurauksena myös tekemään jonkinlaisen korjausliikkeen.

Kääntymys on siis suunnan muuttamista, jotta osuisimme maaliin. Se edellyttää kuitenkin, että ensin tunnistamme ampuvamme harhaan tai ottavamme harha-askelia. Lisäksi meidän on koettava mielenmuutos ja haluttava tehdä korjausliike.

Yksin emme kykene muuttamaan suuntaa. Aivan kuten urheilijakin tarvitsee harjoittelua, oikeaa ravintoa ja valmentajan ohjausta, mekin tarvitsemme kääntymiseen askeesia ja kirkon sakramentteja. Ilman näitä ei kääntymys ole mahdollinen.

Sisäisen hiljaisuuden opiskelua (opetuspuhe) – Ortodoksi.net

Synti on sielun sairaus. Tästä syystä kääntymiseen viitataan myös parannuksen tekemisenä. Katumus ja synnistä luopuminen on paranemista. (Lisää parannuksesta, ks. 27.7. ja 24.10.)

Kääntymys ja katumus on jatkuva prosessi, jossa pyrimme kirkastamaan Jumalan kuvan itsessämme ja valkaisemaan tahritun kastepuvun. Sitä ei tulisi ymmärtää pelkästään yksilöllisenä moraalisena ja psykologisena projektina, vaan langenneen ihmisluonnon ja koko luomakunnan kirkastamisena. (Lisää katumuksesta, ks. suuri paasto.)

Päivittäinen katumus ei edellytä katumuksen sakramenttia. Useimmat rukoukset sisältävät katumuksen elementin. ”Herra, armahda!” on sekin katuvan rukous.

Mikä on Jumalan tai taivasten valtakunta?

”Tulkoon sinun valtakuntasi”, sanomme Herran rukouksessa. Tällä viittaamme juutalaiskristilliseen käsitteeseen ikuisesta valtakunnasta, jota hallitsee Jumala ja jossa noudatetaan Hänen käskyjään.

Sekä Johannes Kastaja, että Kristus varoittivat meitä, hyvin akuuttiin sävyyn, että taivasten valtakunta on lähellä; että se on tulossa; ja lopulta, että taivasten valtakunta on jo täällä, meidän keskellämme. Voidaksemme lähestyä ja tulla osallisiksi tuosta valtakunnasta, on meidän kuitenkin ensin käännyttävä.

Jumalan valtakunnan merkki maan päällä on Kirkko. Elämällä Kirkon yhteydessä meillä on mahdollisuus kääntyä, lähestyä ja tulla osallisiksi taivasten valtakunnasta, ensin tässä maailmassa, ja lopulta tuonpuoleisessa.

Tätä on pelastus.

Kun Jumala tuli lihaksi, tuli taivasten valtakunta meidän keskellemme. Taivasten valtakunta ei kuitenkaan ole pelkkä hengellinen todellisuus. Se on jo tässä maailmassa pyrkimystä siihen, mikä on hyvää, kaunista ja oikein. Tässä elämässä etsimme Jumalan valtakuntaa paitsi osallistumalla kirkon sakramentteihin, myös palvelemalla lähimmäistämme ja toimimalla niin, että edistämme kaikkien lähimmäistemme sosiaalista ja yhteiskunnallista hyvinvointia.

Kuva: Pixabay/ DaveMeier

Autioksi maa autioituu, tyhjäksi se ryöstetään. Näin on Herra puhunut. Maa kulottuu ja kuivuu, maanpiiri riutuu ja kuivuu, maan lailla taivaskin riutuu. Maa muuttuu saastaiseksi jalkojen alla, sillä sen asukkaat ovat hylänneet lain, rikkoneet käskyt, tehneet tyhjäksi ikuisen liiton. Siksi kirous syö maan, sen asukkaat saavat maksaa teoistaan. Siksi maan asukkaat käyvät vähiin, vain muutama harva jää jäljelle ihmisen suvusta. (Jes. 24:3–6)

Pyhä Herran Edelläkävijä Johannes Kastaja oli viimeinen profeetta. Profeettojen tehtävä oli varoittaa ihmisiä, kun nämä tekivät syntiä ja hylkäsivät Herran lain.

Ekumeeninen patriarkka Bartholomeos kutsuu luomakuntaa meidän aikamme profeetaksi. Luomakunnan hätähuuto on kuin Johannes Kastajan huuto erämaassa:

”Kääntykää” Katukaa! Tehkää parannus!”

Vihkosen laati Maura Ihatsu

Kreditoimattomat kuvat Maura Ihatsu

Sivun 2 kuva: Ortoboxi